

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.:	9 september 2026	Agendapunt:	
Betreft:	Besluitvormend	Programma:	2. Voldoende en gezond water
Portefeuillehouder:	Reitsema		
Route:	Poho-DB-AB		

Onderwerp

Investeringsvoorstel beekdalontwikkeling Peizerdiep (fase 1)

Bijlagen

1. Overzicht ligging beekdalsysteem Peizerdiep
2. Schematisering beekdalsysteem Peizerdiep
3. Overzicht projectgebieden Weehorst en Stenhorsten

HET ALGEMEEN BESTUUR BESLUIT:

1. een uitvoeringskrediet van € 3.198.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van het project "Beekdalontwikkeling Peizerdiep (fase 1)", bestaande uit de deelgebieden "Weehorst" en "Stenhorsten".

Inleiding

Op 16 september 2015 heeft het Algemeen Bestuur van waterschap Noorderzijlvest de KRW-factsheets en het maatregelenpakket voor de tweede KRW-planperiode (2016-2021) vastgesteld. Eén van deze maatregelen was het realiseren van het Project Zaagblad in de Benedenloop van het Peizerdiep. Met dit besluit heeft Noorderzijlvest zich richting de Europese Unie verplicht om deze maatregel vóór 2022 uit te voeren. Om de uitwerking van deze maatregelen mogelijk te maken is in het Jaarplan 2019 destijds een voorbereidingskrediet opgenomen.

Tijdens de uitwerking van de maatregel werd rond 2020-2021 duidelijk dat de grondposities in het projectgebied zodanig waren, dat realisatie van het Project Zaagblad vóór 2022 niet mogelijk was. Hierop is eind 2021 met onze gebiedspartners een ontwikkelingsperspectief uitgewerkt dat uitgaat van de gefaseerde realisatie van de inrichtingsmaatregelen rond het Peizerdiep. Binnen deze aanpak is voor de korte termijn (fase-1) de keuze gemaakt om de nadruk te leggen op de voorbereiding en realisatie van inrichtingsmaatregelen in gebieden die (nagenoeg) geheel in eigendom zijn van terrein-beherende organisaties en overheden. Dit betreft de huidige deelgebieden Weehorst en Stenhorsten.

In de periode 2022 tot en met 2026 zijn, in samenwerking met onze gebiedspartners, de noodzakelijke inrichtingsmaatregelen uitgewerkt en zijn vergunningprocedures in gang gezet. In 2026 wordt nog doorgewerkt aan de laatste voorbereidende werkzaamheden rond de bouw van de nieuwe gemalen Peizerwold en Stenhorsten. De ambitie is om in Q3 2026 over te gaan tot de opdrachtverlening en realisatie van de GWW (fysieke) inrichtingsmaatregelen. De opdrachtverlening voor de bouw van de nieuwe gemalen is voorzien rond de jaarwisseling 2026-2027.

Afronding van de werkzaamheden voor zowel de GWW-maatregelen als de bouw van de twee gemalen is in verband met de beschikbare subsidies voorzien voor 31 december 2027. De administratieve afronding van het project loopt hierbij nog door tot en met 2028.

In dit voorstel vragen wij het Algemeen Bestuur om een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen voor de realisatie van de noodzakelijke inrichtingsmaatregelen (GWW en gemalen) in de periode 2026-2028.

Beoogd effect

Realisatie van KRW-maatregelen, extra waterberging in het beekdal van het Peizerdiep en het realiseren van de waterhuishoudkundige randvoorwaarden voor de inrichting van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) door de provincie Drenthe in het projectgebied.

Argumenten

1.1 De maatregelen dragen bij aan de inrichting van het Peizerdiep conform de KRW.

Sinds 2015 bestaat de ambitie om KRW-maatregelen uit te voeren in het beekdal van het Peizerdiep. Na een periode van vertraging worden met de realisatie van de inrichtingsmaatregelen in de Weehorst en de Stenhorsten (hierna: de maatregelen) de eerste concrete stappen gezet richting een natuurlijker beekdalsysteem. Binnen het project wordt onder andere de gekanaliseerde loop van het Peizerdiep tussen de Sterrebosstuw en de Veldkampsloop natuurlijker ingericht conform de eisen van de KRW. Daarnaast worden oude meanders opnieuw aangesloten en wordt het beekdal beter verbonden met het Peizerdiep

1.2 De maatregelen ontlasten waterbergingsgebied De Onlanden.

Met de realisatie van de beekdalontwikkeling Peizerdiep (fase-1) wordt de waterberging rond De Onlanden ontlast. Ter plaatse van de Stenhorsten wordt door het verleggen en verwijderen van kaden circa 140.000 m³ waterberging gerealiseerd binnen het peilgebied De Onlanden. Deelgebied De Weehorst wordt gelijktijdig ingericht als noodberging om circa 228.000 m³ water uit het Peizerdiep vast te kunnen houden tijdens piekafvoeren. Dit verlaagt de druk op de waterberging binnen De Onlanden.

1.3 De maatregelen dragen bij aan de verbetering van de waterhuishouding rond Peize

In de Stenhorsten worden twee nieuwe gemalen gerealiseerd. Het nieuwe gemaal Peizerwold zorgt ervoor dat de waterafvoer vanuit de Noordseloop in Peize onafhankelijk van de waterstand in waterberging De Onlanden kan plaatsvinden. Op dit moment staat de Noordseloop nog in een open verbinding met het Peizerdiep. Hiermee draagt het nieuwe gemaal rechtstreeks bij aan de verbetering van de waterafvoer vanuit deze woonkern. De bouw van gemaal Stenhorsten betreft een mitigerende maatregel die genomen moet worden vanuit de Optimalisatie van de Onlanden.

1.4 De maatregelen dragen bij aan de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Binnen de provincie Drenthe zijn ten behoeve van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) doelen opgenomen voor natuurherstel binnen het beekdal van het Peizerdiep. Met de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen wordt de waterhuishouding zodanig aangepast, dat kan worden voldaan aan de provinciale natuurdoelstellingen. Hierbij is gewerkt volgens het principe water en bodem sturend. Grond- en oppervlaktewater wordt door het dempen van watergangen langer in het gebied vastgehouden en er wordt omgeschakeld van een landbouw- naar een natuurpeil. Ook wordt de drainerende werking van het Peizerdiep beperkt door het aanvullen van het bodemprofiel.

1.5 De maatregelen zijn een 1^e stap in de gefaseerde herinrichting van het volledige beekdal langs het Peizerdiep

Binnen waterschap Noorderzijlvest en de provincie Drenthe bestaat voor de langere termijn de wens om het volledige beekdal langs het Peizerdiep natuurlijker en klimaatrobuust in te richten. Door o.a. de huidige grondposities is het tot nu toe nog niet mogelijk om deze (midden)lange termijn ambitie te realiseren. In lijn met de gezamenlijke strategie wordt met de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen wel de eerste stap voor de korte termijn gezet. Hiermee maken wij ook buiten onze ambitie zichtbaar om op de (midden)lange termijn vervolgstappen te zetten richting de verdere inrichting van het beekdal.

Risico's & Kanttekeningen

1.1 Voor een landbouwer binnen deelgebied Stenhorsten kunnen geen vervangende gronden gevonden worden

Binnen deelgebied Stenhorsten is momenteel op vier percelen van Natuurmonumenten sprake van een erfpachtconstructie. Deze percelen maken onderdeel uit van de dagelijkse bedrijfsvoering van een biologische landbouwer. Voordat tot de inrichting van deze percelen kan worden overgegaan, zal voor deze biologische landbouwer een alternatief gevonden moeten worden. Natuurmonumenten zoekt bij het vinden van dit alternatief de aansluiting bij het bredere grondruilingsproces in de kop van Drenthe. Er is zicht op een mogelijke oplossing, maar de definitieve totstandkoming hiervan is nog onzeker. Het risico op het niet tijdig beschikbaar komen van deze percelen wordt ondervangen door een slimme fasering van de werkzaamheden in combinatie met het werken in afzonderlijke percelen binnen het bestek.

1.2 Ontstaan van vertragingen in uitvoeringsfase door het werken in kwetsbare natuurgebieden

De werkzaamheden vinden plaats binnen het Natuurnetwerk Nederland en op gronden van terrein behorende organisaties. Door ecologische randvoorwaarden, zoals het broedseizoen en rustperiodes van beschermde soorten, is de uitvoeringsperiode voor het werk beperkt. Ook kunnen vertragingen ontstaan wanneer afstemming met terreinbeheerders leidt tot aanpassing van de planning of uitvoering. Dit risico wordt beperkt door het opstellen van een ecologisch werkprotocol, inclusief uitvoeringsplanning. Dit protocol wordt voorafgaand aan de aanbesteding afgestemd met alle betrokken partijen.

1.3 Risico's op afwijkingen en discussies door de complexe project- en overlegstructuur

De inrichtingsmaatregelen worden gezamenlijk uitgevoerd door de provincie Drenthe, waterschap Noorderzijlvest en de uitvoeringsorganisatie Prolander. Hierbij wordt intensief samengewerkt met een groot aantal gebiedspartners. Deze vorm van samenwerking brengt de nodige extra complexiteit met zich mee rond het juridisch vastleggen van de gewenste samenwerkingsvorm, de doorvertaling van het inkoop- en aanbestedingsproces, de financiële verantwoording van geld- en subsidiestromen en de aansturing van het project. Eventuele afwijkingen binnen dit proces kunnen na afloop van het werk nog doorwerken in de eindafrekening van de DPRA-subsidie. Om dit risico te beperken stellen wij een samenwerkingsovereenkomst (SOK) op tussen de provincie Drenthe, Prolander en het waterschap. In deze SOK worden de juridische kaders en afspraken voor de project- en overlegstructuur vastgelegd.

1.4 We halen de krappe deadline van de Subsidieregelingen niet doordat de werkzaamheden nog niet zijn afgerond

Voor de realisatie van het project wordt gebruikgemaakt van subsidiebijdragen. Het waterschap ontvangt voor de waterhuishoudkundige maatregelen een Rijksbijdrage vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Voor deze subsidie geldt een harde deadline van 31 december 2027. Bij vertraging als gevolg van bijvoorbeeld bezwaar- en beroepsprocedures, extreme weersomstandigheden of ecologische beperkingen bestaat het risico dat (een deel van) de subsidie vervalst. Binnen deze kredietaanvraag betreft dit een risico van maximaal € 1.000.000. Dit risico wordt beperkt door de uitvoering per deelgebied te faseren en prioriteit te geven aan gesubsidieerde maatregelen.

Financiën

Verwachting van lasten

In dit voorstel wordt op basis van een SSK op DO-niveau verzocht om een uitvoeringskrediet van € 3.198.000 beschikbaar te stellen voor onze bijdrage aan de beekdalontwikkeling Peizerdiep (fase-1). Met het Jaarplan 2025 is het beschikbare krediet op € 250.000 vastgesteld t.b.v. de voorbereidende werkzaamheden. Met deze kredietaanvraag wordt invulling gegeven aan de in het Jaarplan 2026 aangekondigde aanvullende bruto besteding. Na vaststelling van de kredietaanvraag komt het totale krediet uit op € 3.448.000. Dit is als volgt opgebouwd:

Opbouw aan te vragen krediet	
Totaal kosten derden	€ 3.000.000
Toegekend krediet 'Jaarplan 2025'	€ 250.000
Aanvullend krediet 'kosten derden'	€ 2.750.000
Te activeren uren	€ 400.000
Te activeren rente	€ 48.000
Netto aan te vragen investeringskrediet	€ 3.198.000
Nieuwe totaal krediet	
Toegekend krediet 'Jaarplan 2025'	€ 250.000
Krediet AB-besluit sept. 2026	€ 3.198.000
Nieuw totaal krediet	€ 3.448.000

Toelichting

- Te activeren uren gaat uit van 5.128 uur tegen een tarief van € 78,- over de gehele looptijd van het project. Vanuit projectleiding, technische management en projectbeheersing blijft het project de nodige aandacht vragen.
- Te activeren rente gaat uit van een rentepercentage van 2% (maal het netto investeringskrediet na aftrek van de te verwachten baten).

Verwachting van baten

Naast de te verwachten kosten, worden er ook baten verwacht. Vanuit de landelijke Impulsregeling klimaatadaptatie 2021- 2027, waarbij provincie Groningen optreedt als kassier, is er een beschikking voor de DPRA-subsidieregeling voor een totaal en inmiddels al ontvangen bedrag van (maximaal) € 1.000.000 t.b.v. maatregelen op het project

beekdalontwikkeling Peizerdiep (fase-1). Het gaat om twee maatregelenpakketten, verdeeld over de deelgebieden Stenhorsten en Weehorst. Zie onderstaande tabel.

Baten	Investing	Subsidie	Eigen inzet
Stenhorsten (deelgebied)	€ 1.800.000	€ 600.000	€ 1.200.000
Weehorst (deelgebied)	€ 1.200.000	€ 400.000	€ 800.000
Totaal	€ 3.000.000	€ 1.000.000	€ 2.000.000

Financiële dekking

In het jaarplan 2026 en het meerjarenperspectief is rekening gehouden met een besteding van totaal € 2.500.000 (€ 250K + € 1.125K in 2027 + € 1.125K in 2028). De netto lasten voor Noorderzijlvest komen met deze kredietaanvraag € 52.000 lager uit dan de verwachting in het jaarplan. Zie onderstaande tabel.

Financiële dekking	
Investeringskrediet (totaal)	€ 3.448.000
Baten	€ 1.000.000
Netto lasten Noorderzijlvest	€ 2.448.000
Jaarplan	€ 2.500.000
Verschil t.o.v. meerjarenprognose uit Jaarplan	-€ 52.000

Kapitaalslasten en bestedingsritme

De besteding van het krediet vindt plaats in de jaren 2026, 2027 en 2028. Waarbij in 2028 alleen nog uren verwacht worden.

Bestedingsritme				
Investing	t/m 2026	2027	2028	Totaal
Kosten derden	€ 500.000	€ 2.500.000		€ 3.000.000
Uren	€ 130.000	€ 165.000	€ 105.000	€ 400.000
Rente			€ 48.000	€ 48.000
Totaal bruto investering	€ 630.000	€ 2.665.000	€ 153.000	€ 3.448.000
Baten	€ 166.667	€ 833.333		€ 1.000.000
Totaal netto investering	€ 463.333	€ 1.831.667	€ 153.000	€ 2.448.000
Jaarplan 2026	€ 250.000	€ 1.125.000	€ 1.125.000	€ 2.500.000
Verschil t.o.v. meerjarenprognose uit Jaarplan '26				€ -52.000

De kapitaallasten die voortvloeien uit deze kredietaanvraag bedragen € 144.000 in het eerste jaar na afronding van het project, uitgaande van 2028. Daarbij is uitgegaan van een afschrijvingstermijn van 25 jaar en een gemiddelde omslagrente van 2%.

Communicatie

Bij de start van de voorbereidingsfase is ervoor gekozen om het omgevingsmanagement grotendeels via uitvoeringsorganisatie Prolander te laten verlopen. Hiervoor is een omgevingsmanager/ projectleider aangesteld die nauw samenwerkt met de projectmanager van het waterschap.

In de afgelopen jaren is actief ingezet op participatie en afstemming met de omgeving. Doel hiervan is het creëren en behouden van draagvlak voor de gebiedsopgave en de uitvoering van de maatregelen. Hierbij zijn o.a. de volgende activiteiten verricht:

- Keukentafelgesprekken met grondeigenaren, terreinbeheerders en direct aanwonenden;
- Meerdere inloopbijeenkomsten in Peize (voorjaar 2024 en najaar 2025)
- Projectinformatie op websites (provincie Drenthe, Prolander, waterschap);

- Projectinformatie in periodieke nieuwsbrief Prolander (NW-Drenthe);
- Individuele gesprekken derden (o.a. NAM, NUTS-bedrijven en wegbeheerders);
- Afstemming met gebiedspartners (NM, SBB, gemeente Noordenveld) binnen brede werkgroep;
- Plaatsen van informatie op social media.

Het AB wordt in lijn met de P&C cyclus periodiek geïnformeerd over de voortgang van het project. Daarnaast heeft het AB tijdens het Info AB (d.d. 28-01-2026) via de portefeuillehouder informatie ontvangen over de opgave en de besluitvorming. Ook wordt periodiek informatie verstrekt via de AB pagina op Waterweb. Interne medewerkers krijgen eveneens informatie via Waterweb, een lunchlezing en door gerichte presentaties voor de teams “Onderhoud Zuid Watersystemen en Waterveiligheid” en “Beheer Watersystemen en Waterveiligheid”. Tot slot zal er publieksinformatie over het project te vinden zijn op websites van de provincie Drenthe, Prolander en waterschap Noorderzijlvest.

Uitvoering

De uitvoering van de werkzaamheden wordt belegd bij Prolander, de uitvoeringsorganisatie van de provincie Drenthe. De samenwerking tussen de provincie Drenthe, waterschap Noorderzijlvest en Prolander wordt hierbij juridisch geborgd via een samenwerkingsovereenkomst (SOK).

De uitvoering vindt plaats in de periode 2026 tot en met 2027. Hierbij wordt gewerkt met een gefaseerde aanpak per deelgebied, afgestemd op de beschikbaarheid van gronden, de eisen vanuit de subsidieregelingen en de ecologische randvoorwaarden.

Na afronding van de werkzaamheden vindt een formele overdracht plaats aan beheer en onderhoud.

Duurzaamheid

Bij de beekdalontwikkeling Peizerdiep (fase 1) is breed invulling gegeven aan duurzaamheid. Het project draagt bij aan klimaatadaptatie, versterking van natuurwaarden en vergroting van de biodiversiteit.

Tijdens de uitvoering worden maatregelen genomen om de milieubelasting te beperken. Zo wordt aangesloten bij het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) en wordt ingezet op het gebruik van gebiedseigen grond, korte transportafstanden, hergebruik van materialen en energiezuinige pompen.

Beheer en onderhoud

Na afronding van het project verandert de beheer- en onderhoudsopgave voor alle betrokken partijen. Door de natuurlijke inrichting neemt de lengte van primaire watergangen in beheer bij het waterschap af met circa 2,5 kilometer. Ook de lengte van regionale waterkeringen neemt af met circa 1,2 kilometer.

Daar staat tegenover dat het waterschap twee nieuwe gemalen in eigendom, beheer en onderhoud krijgt. Voor het toekomstig beheer en onderhoud van de twee nieuwe gemalen is nog geen structureel exploitatiebudget beschikbaar gesteld. Op basis van de huidige ontwerpen van de beide gemalen worden deze kosten nu geraamd op circa € 25.000 per jaar. De definitieve onderhoudskosten worden in 2027 vastgesteld na afronding van de bouwfase. Voorgesteld wordt om in ieder geval vanaf 2028 rekening te houden met deze structurele

beheer- en onderhoudskosten. De benodigde middelen kunnen hierbij worden opgenomen in het jaarplan 2028 en verwerkt in de begrotingscyclus vanaf 2028. Hiermee wordt toegewerkt naar een passende borging van het beheer en onderhoud.

De nieuwe eigendoms- en beheersituatie wordt juridisch geborgd via de Omgevingsvergunning. Aanvullend worden afspraken met betrokken partijen vastgelegd in een EBO-document, dat als basis dient voor het toekomstige beheer en onderhoud.